

Obnova malých a středních měst na Jižní Moravě a v Dolním Rakousku

Ing. arch. Václav Navrátil
Školitel: Doc. ing. arch. Karel Havliš
Ústav navrhování V. FA VUT Brno

1. Současný stav řešené problematiky

40% všech obyvatel EU žije v malých a středních městech o 10tis.-50tis.obyvatel.

V ČR žije 70% obyvatel ve městech, přes 16% všech obyvatel ČR žije v malých městech do 10tis. obyvatel. 391 malých měst do 10tis.obyvatel tvoří 75% všech českých měst.

Specifičností plánování rozvoje malých a středních měst jsou nízké rozpočty na řešení velkých problémů. Celkový trend v EU (i v ekonomicky vyspělých zemích) jsou stále se snižující veřejné rozpočty. Malá města jsou navíc často bez vlastních odborných institucí zabývajících se rozvojem (útvary hlavních architektů, odbory rozvoje,...). Závažnost a aktuálnost problémů je ale stejná, ne-li relativně vyšší než u velkých měst. Proto při řešení problémů rozvoje malých a středních měst o to víc záleží na synergii, občanské shodě a participaci, partnerství veřejného i soukromého sektoru.

Jižní Morava má velmi blízko k Dolnímu Rakousku, a to nejen díky sousedství, ale především díky společnému historickému vývoji, který sahá přes Rakousko - Uhersko, Habsburskou monarchii až do středověku. Podobná urbánní struktura je v obou zemích formována díky geografické poloze a podnebí, které tvoří ideální podmínky převážně pro zemědělství. Závislost na zemědělské půdě spoluvytvářela typologii jednotlivých domů, vesnic i měst. Teprve až železná opona striktně oddělila tyto dva sousední regiony a centrální plánované hospodářství a kulturní devastace zasadily hlubokou ránu našim městům.

Současná výstavba našich měst probíhá bez hlubšího historického kontextu, účelnosti a šetrnosti, s jakou budovali města naši předci. Od roku 1930 klesl počet obyvatel v České republice o 400 tisíc, přesto se celková zastavěná plocha zdvojnásobila.

Mnoho našich měst nemá doposud koncepčně vyřešený svůj budoucí rozvoj, podobu veřejných prostranství a dopravu. Každý den ukrájeme kus zemědělské půdy a měníme ji na stavební pozemky, průmyslové areály, obchodní centra. Klademe stále větší požadavky na dopravu a s ní související parkování. Docházkové vzdálenosti se mění na dojezdové vzdálenosti. Přesto, že se nové a nové domy staví na zelených loukách a polích, jejich kvalita se nezlepšuje. Naopak si vytváříme monofunkční zóny, stavíme kolem sebe zdi a vymezujeme se vůči okolí. Touto neuváženou výstavbou se neustále rozšiřuje zastavěná plocha měst, která neodpovídá přírůstku obyvatel.

Některá města dokonce stagnují proti vůli jejich obyvatel. Rozrůstání města do okolí brání přirozené i uměle vytvořené bariéry. Nenachází se dostatečný počet stavebních míst a lidé jsou nuceni stěhovat se do okolních vesnic. S rostoucím

počtem lidí dojíždějících za prací ze spádových vesnic rostou nároky na dopravní infrastrukturu přetěžovanou už i v malých městech.

2. Cíl disertační práce

Malá a střední města prodělávají v posledních dvaceti letech hektický až chaotický rozvoj. Tradiční kulturně historické vazby byly za dob socialismu zpřetrhány. Cílem práce je kritické zhodnocení obnovy vybraných jihomoravských měst v kontextu historického vývoje a vytvoření možných systémových alternativ strategie budoucího rozvoje. Pro hledání alternativ obnovy malých jihomoravských měst bude použito porovnání s příklady z dolnorakouských měst, kde historická kontinuita nebyla násilně přerušena a cílená a metodicky koordinovaná obnova zde probíhá od devadesátých let. Při obnově rakouských měst jsou již samozřejmě uplatňovány principy udržitelnosti, takový přístup je i pro naše města příkladný. Neustálé rozšiřování měst nemůže být udržitelnou alternativou, koncepce kompaktního města s optimálním využitím ploch k zastavění a zachování jeho kulturních i společenských hodnot musí omezit neustálé zabírání volné krajiny. K tomu přispěje zefektivnění městské struktury spolu s obnovou kvality a využití veřejných prostor.

3. Literatura

GEHL, Jan. *Nové městské prostory*. 1.vyd. Brno : Vydavatelství ERA, 2002. 264 s. ISBN 80-86517-09-8

GEHL, Jan. *Život mezi budovami*. 1.vyd. Brno : Vydavatelství ERA, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha : Nakladatelství Libri

KRIER, Leon. *Architektura - volba nebo osud*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství ACADEMIA, 2001. 190 s. ISBN 80-200-0012-7

HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše : otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů*, 1. vyd. Brno : Vydavatelství ERA, 2005. 131 s. ISBN 80-7366-028-8

HALÍK, Pavel – KRATOCHVÍL, Petr – NOVÝ, Otakar. *Architektura a město*. 1.vyd. Praha : Nakladatelství ACADEMIA, 1998. 204 s. ISBN 80-200-0665-6

LYNCH, Kevin. *Good City Form*. 1.vyd. Cambridge,MA :Massachusetts Institute of Technology, 1981. ISBN 0-262-62046-4

LYNCH, Kevin. *Obráz města / The Image of the City*. 1. vyd. Praha : Vydavatelství POLYGON, 2004. 224 s. ISBN 80-7273-094-0

SITTE, Camillo. *Stavba měst podle uměleckých zásad*. 1.vyd. Praha : Nakladatelství ABF-ARCH, 1995. 111 s. ISBN 80-901608-1-6

SÝKORA, Luděk. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. 1.vyd. Praha : Vydavatel Ústav pro ekopolitiku, 2002. 191 s. ISBN 80-901914-9-5

KURFÜRST, Petr. *Řízení poptávky po dopravě jako nástroj ekologicky šetrné dopravní politiky*. Praha : Vydalo Centrum pro dopravu a energetiku, 2002. 112 s.